Juho Mäki-Lohiluoma

13.4.2026

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi elintarvikemarkkinalain ja oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 1 luvun 6 §:n ja 5 luvun 2 §:n muuttamisesta

HE 36/2026 vp

Yleistä

Elinkeinoelämän keskusliitto (EK) kiittää talousvaliokuntaa mahdollisuudesta lausua asiasta. Kyse on sektorikohtaisesta sääntelystä, joten EK lausuu asiasta yleisellä tasolla ja viittaa muilta osin jäsenliittojensa, mm. Elintarviketeollisuusliiton ja Kaupan Liiton, lausuntoihin.

Hallituksen esityksen mukaan sen tavoitteena on edistää elintarvikemarkkinan toimivuutta parantamalla heikomman osapuolen suojaa elintarvikemarkkinalla 4 erityisesti maataloustuotteita ja elintarvikkeita myyvän tavarantoimittajan asemaa sopimuskumppanina. Olennaiset hallituksen esityksessä esitetyt muutokset koskevat mm. 4 a §:än ehdotettua neuvotteluvoiman väärinkäyttöä koskevaa säännöstä, 4 b §:n kieltoa edellyttää tiettyjä tietoja sekä 4 c §:än ehdotettua ostajan tuotemerkin (ns. private label) suosimisen kieltoa.

EK pitää mm. tavoitteita reilusta kilpailusta elintarvikemarkkinoilla ja liikesalaisuuksien riittävästä suojasta yleisellä tasolla perusteltuina. EK katsoo lisäksi, että lainsäädännön on taattava viranomaisille ja markkinatoimijoille riittävät ja myös tosiasialliset tehokkaat keinot mahdolliseen markkinavoiman väärinkäyttöön puuttumiseksi. Ehdotetuissa säännöksissä on kuitenkin eräiltä osin kyse poikkeuksellisesta puuttumisesta yritysten elinkeinovapauteen ja sopimusvapauteen. EK on eri säädöshankkeiden kohdalla johdonmukaisesti katsonut, että sopimusvapauden rajoittaminen yritysten välisissä sopimussuhteissa on rajattava vain välttämättömään ja tällainen lainsäädäntö vaatii tuekseen erittäin vahvat perusteet. Yritysten välisissä suhteissa sopimusehtojen tulisi lähtökohtaisesti olla osapuolten vapaasti sovittavissa. EK katsoo, että sellaisista sopimusvapauden ja elinkeinovapauden rajoituksista, joita ei voida perustella riittävän yksiselitteisillä vaikutusarvioilla, olisi luovuttava.

EK kiinnittää huomiota siihen, että kyse olisi kansallisesta sääntelystä, joka ylittää elintarvikemarkkinaketjun sääntelyä EU:ssa raamittavan

Elinkeinoelämän keskusliitto EK
PL 30 · Eteläranta 10, 00131 Helsinki · Puhelin 09 42020
etunimi.sukunimi@ek.fi · www.ek.fi · Y-tunnus 1902799-1 · Kotipaikka Helsinki

UTP-direktiivin tason. Hallituksen esityksessä yhtäältä todetaan, että tämän on esitetty asettavan kansalliset ja kansainväliset sopimukset merkittävästi eri asemaan ja ohjaavan elintarvikeostoja ulkomaille, mutta toisaalta esityksessä arvioidaan, että ehdotettujen uusien pykälien ei kuitenkaan katsota olevan vaikutuksiltaan niin laaja-alaisia, että tästä aiheutuisi merkittäviä ongelmia. Hallituksen esityksessä tätä tulkintaa ei erikseen perustella. Mahdollisuutta siitä, että sääntely ohjaisi elintarvikeostoja ulkomaille, olisi joka tapauksessa arvioitava.

EK kiinnittää huomiota siihen, että asiaa käsitellyt työryhmä ei ollut yksimielinen ehdotettavista säädöksistä ja lainsäädäntöön ehdotettavista muutoksista esitettiin työryhmän työssä eriäviä näkemyksiä jopa viranomaistaholta.

EK huomauttaa lisäksi yleisellä tasolla, että nyt lausuttavana olevan hallituksen esitykseen liittyy vähäistä suurempia laadullisia ongelmia. Useat hallituksen esityksessä ehdotetut säännökset on muotoiltu tavalla, joka jättää niiden olennaisen sisällön epäselväksi eikä hallituksen esitys kokonaisuutena täytä lainsäädännöltä edellytettäviä laadullisia vaatimuksia. Lisäksi hallituksen esityksen perustelut vaikuttavat olevan joltain osin ristiriidassa varsinaisen säädöstekstin kanssa tai menevän näitä pidemmälle, eli esityksessä on piirteitä ”perusteluilla säätämisestä”. EK katsoi jo aiemmin hallituksen esitysluonnoksen ollessa lausuttavana, että säädösteknisten ja laadullisten haasteiden lisäksi lausuttavana olevan esityksen vaikutusarviointeja on yleisesti tarpeen vahvistaa nykyisestä. Tällaisia muutoksia ei hallituksen esitykseen ole tehty.

Kunnioittavasti

Juho Mäki-Lohiluoma
Johtaja
Elinkeinoelämän keskusliitto EK